

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD

Marci bácsi stratégiát készít

(Novella)

A templom előtt nagy körben letaposták a friss havat, mintha senki sem akarna hazamenni, úgy ácsorogtak, topogtak az úton. Pedig máskor a vasárnap délutáni istentiszteleten sosem volt nagy tömeg. Mire kijöttek a templomból, már besötétedett. Egy idő után aztán nagyobb csoport indult az iskola felé. Januárban lehetetlen is lenne kifűteni a kultúrházat, úgyhogy az iskola nagytermébe hívták össze a gyűlést.

A pap feleségén kívül csak a takarítónő ment a férfiakkal, az asszonyok, lányok hazafelé indultak, meg jó pár férfi is, szinte egyszerre. A templom előtti tér megüresedett, az embereket elszippantotta a három utca.

Az iskola nagyobbik termében égett a villany, az épület előtt sötét autó állt. Az emberek, hogy lepallják a havat, sokáig csapkodták szekrényekben száradt csizmáikat a bejárat előtt a nagy, lapos homokkövekhez, a pap után bevonultak a terembe, ahol már ültek páran. A tábla előtt, a régi katedra mellett három vékony lábón álló, csillogó kis tábla vonta magára a figyelmet. Két égő égett gyér, sárgás fénnel. A komoly, hallgatag férfiak alig tudtak bepréselődni a kis padokba. Egyik-másikuk úgy nézte a faliképeket, mintha sosem járt volna be az osztályterembe, pedig szemük sarkából a két idegenre figyeltek inkább. Sötétzöld kötött pulóverben magas, szőkés hajú nő állt a tábla előtt, mosolyogva bólintott az utolsóként bevonulókra, kezében narancssárga táblájú mappa, sötét bársonynadrágja ráfeszült széles csípőjére, lapos hasára. A régi katedra mellett gömbölyű arcú, rövid hajú, negyvenes férfi ült, sötét zakója kigombolva, alatta sárga-kék mintás kötött mellény, világoskék ing, fekete farmere kerek orrú sárgásszürkés cipőben végződött. Egy öngyújtót forgatott ujjai között, azzal játszott, miközben megjátszott nemtörődomséggel nézegetett az emberek arcába.

Amikor mindenki elhelyezkedett, a nő előbbre lépett.

– Jó estét kívánok... – kezdte, majd szünetet tartott és várt, amíg mindenki elcsendesedik –, jó estét kívánok mindenkinek.

A férfiak – ki hangosabban, ki halkán – visszaköszöntek, a nő pedig bemutatkozott, hogy ő Imola, a kollégája pedig Péter. Majd sorra vett mindenkit, hogy bemutatkozzon és mondja el, mivel foglalkozik. A posztókabátos, gyapjuszvetteres idősebb férfiak kissé zavartan, mégis méltósággal ejtettek ki minden szót, két-három rövid mondatot mondtak, családjukról is, mivel a nőnek az volt a kívánsága, hogy azt is mutassák be.

Amikor ezzel végeztek, a férfi állt fel, de alighogy belekezdett a mondandójába, halkán és lassan, miközben sorra megkereste az őt követő kíváncsi szemeket, érelyes kopogtatás után beállított a két fiatal tanítónő, akik akkor érkeztek a városból, ahol laknak. Először a kultúrotthonnál keresték a gyűlésezőket, mentegetőztek, mire valaki odaszólt: látnivaló, hogy ott nincsen fény, de ha esetleg holnap is oda-jönnének, a sötétben is fogják őket várni.

A takarítónő székét hozott a szomszéd teremből nekik, aztán újrakezdtek, most már a férfi kérésére, a bemutatkozást, mindenkinek a keresztnévét kellett mondania, azt, amit otthon, családjában használ, így lettek a Sándorokból, Péterekből, Adalbertekből Sanyik meg Petik és Bélák, az Elizabetából pedig Liza. Az idősebb férfiak lassan írták nevüket a kiosztott cédulákra, és gonddal helyezték azokat maguk elé, a padra.

Az idegen férfi, aki rövid mondatai közé vagy az Érthető? kérdést, vagy az Azt hiszem, eddig minden világos megjegyzést szűrta, a falusi ember életének megváltozásáról, a vidéken tapasztalható átalakulásokról beszélt, majd arról, hogy mennyi mindent lehetne közösen megvalósítani – ezt a szót nagy előszeretettel használta –, tejszarnokot vagy teleházat, klubot, kórust, színjátszó csoportot, gazdakört, szövetkezetet.

Majd kis csoportokra osztotta az egybegyűlt társaságot és a kiosztott rózsaszínű papírra azt kérte felírni, amit a falucska lakói jónak, értékesnek, megőrizésre méltónak tartanak. Aztán szürke színű cédulákat adott körbe, hogy arra a rosszat, negatívát írják, amitől megszabadulni szeretnének. A férfiak nagyokat hallgattak, mintha egész addigi életükre néztek volna vissza, vagy alig hallhatóan, fejüket összedugva suttoztak, de a papírokra alig került fel valami. Aztán amikor egy hirtelen ötlettel szivarszünetet rendelt el a nő, a társaság megélenkült, hangosan kezdtek beszélni, sokan az ajtó elé mentek ki rágyújtani. A feladatot hamar teljesítette mindegyik csoport, és velősen számoltak be hangosan is arról, amiket felírtak, mindegyik csoport külön-külön. Az idegen férfi és nő mindenkit a papírra felírt keresztnéven szólított, néha összenéztek és szemükkel intettek egy-egy megjegyzés vagy velős megállapítás után. Amit a csoport legfontosabbnak tartott, azt felírták a műanyag táblára is.

A nő, miközben kis terpeszben állt a katedra előtt és lassú csípőmozgással minden szemet testére vonzott, az előbbieik ismeretében a csoportokat újból munkába állította, hogy öt-öt célt válasszanak ki és azokat fontosság szerint rangsorolják. Ez az eredmény pedig újból felkerült a táblára, bár a kis tábla hamar megtelt az ákom-bákom betűkkel, amiket a csoportok szószólói írtak fel, és egy kis szivaccsal többször is törölgetni kellett.

Mikor ez megvolt, az idegenek az ősi mesterségekről beszéltek, amiből eddig is megélték a falusiak, és elmondták, sokan, köztük ők is ösztönzik, hogy kosa-

rat fonjanak, gyümölcsöt aszaljanak, kéregedényeket készítsenek, és hogy főleg együtt, közösen dolgozzanak, valamilyen munkamegosztással, ez egy jó ideig talán helyreállítaná a régi egyensúlyt ebben a kibillent világban, amíg az új struktúra megszilárdul.

A szemekből látható volt, hogy legtöbben csak halványan sejtik, mit is jelenthetnek az idegen szavak, a menedzsment és marketing, a médiakapcsolat, a kvóta-rendszer, meg az ilyesmik, amik itt többször is elhangzottak.

Vas Márton kényelmetlenül feszengett a szűk padban, jobbra-balra nézett, oda-súgta háta mögött ülő komájának, az utcabeli Kerekes Nagy Mózesnek:

– Jó sokáig osszuk itt a semmit, hallod-e...

A nő talán úgy vélte, a Marci nevű, dús szemöldökű, szürkés-kék szemű embernek bátorításra van szüksége, hogy valamit hangosan is elmondjon a közösségnek.

– Marci bácsi, miért nem mondja hangosan?

Kerekes koma úgy nézett maga elé, mintha saját kivégzőosztagával kellene szembenéznie. Marci felállt, zavartan köszörülte a torkát, majd kissé éles hangon, rövid mondatokban elmondta: a régi mesterségek láthatólag senkit nem érdekelnek, a környékbeli mesterek is éppen csak élnek a munkájukból, inasnak senki nem szegődik melléjük, az aszalt gyümölcs senkinek sem kell, amióta januárban is friss zöldséget lehet kapni az üzletekben, a vessző- és faedények helyett pedig műanyag edényeket használnak, kéregedény meg errefelé nem volt divat. Elbizonytalanodva fejezte be:

– Szóval... ez már itt nem kell, s alig van, aki értene hozzá...

A nő előbbre lépett, lendületes beszédbe kezdett, amiből Marci csak annyit jegyzett meg, hogy helyi specialitás. Aztán, szerencséjére, többen is hozzászóltak, szóttesekről meg faragásról kezdtek beszélni, Marci pedig hátrasúgta:

– No, a sípot a szájukba adtam én es...

Parázs vita keveredett aztán később, amikor a több csoport rangsorát kellett egyetlenbe összefoglalni, hogy ravatalozó kell-e inkább ide, vagy orvos rendelő?

– Az EU ügyis ránk kényszeríti – védte a kancsi adószedő a ravatalozó ügyét –, előbb-utóbb ki kell izzadja a falu. Kissé elbizakodva, diadalmasan nézett szét, azt gondolhatta, hogy ezzel az összegzéssel, helyesebben érvvel lezárta az ügyet és meglett az ötödik pont is a rangsorban, de csak olajat öntött a tűzre. Az orvos rendelőt sokan és régóta szerették volna, többen is fölemlegették, hogy a régi kúria épületében éppen jó helyen volt, amíg a forradalom után el nem lopkodtak minden mozdíthatót az épületből, annyira, hogy csak a csóré falak maradtak. A takarítónő szomszédja, az akadozós Ákos viszont szinte az asztalt ütötte, annyira bizonygatta, hogy egy kicsi házat egy hónap alatt pirosba felhúzna a falu, rendelőnek.

Az idegen férfi már csak nézte a vitázókat, jó ideje nem is próbálta lecsendesíteni. Egy hirtelen beállt csendben a nő éles hangon, szinte parancsolóan javasolta, hogy a “kis kitérő” után folytassák az összegzéssel.

Újból Marcit szólította, akinek ki kellett mennie a táblához. A nő gyors mozdulatokkal letörölte a kis táblát és az írószert Marci kezébe adja.

– Na, Marci bácsi, elkészíthetjük a stratégiát?

Marci valami olyanra gondolhatott, hogy jobb lenne azon minél hamarabb átessen, bármi legyen is, mert a nő, szemébe nézve, elmosolyodott. Az összes addigi javaslatok közül választotta ki a legfontosabbakat, amiket Marci szálkás betűkkel lejegyzett. Aztán a nő ismét letörölte a táblát, hogy legyen hely annak is, ami nem a legfontosabb, de soron következik, várhatóan pár éven belül. Marci azon gondolkodott, amíg tétlenül kellett állnia a táblánál, hogy minek kell felírni ezeket a dolgokat, ha nemsokára úgyszólván letörlik?

Megkönnyebbülve, hogy ilyen egyszerű volt, visszament a helyére. Rövidesen az idegen férfi és nő elbúcsúzott, akkor döbbsen rá mindannyian, hogy már későre jár, órák óta “stratégiáznak”, ahogyan a nagy bajuszú boltos, Jóska megfogalmazta a közös gondolkodás lényegét.

– Hát nem sok újat mondtak olyant, amit magunktól ki ne találtunk volna mű es – gyűjtött rá Kerekes Nagy Mózes, és a mellette lévő lelkészhez fordult:

– Ugye, tiszteletös úr?

A pap huncutul mosolygott, aztán egészen komolyan mondta, hogy ez a két ember nem azért jött el ide, hogy okos dolgokat mondjon a falubeliek helyett, hanem inkább azért, hogy az itt élőket rávegye: csak abból lesz gálickő, amit együtt akarnak megvalósítani.

– Csak ebből vajon mikor lesz valami? – mondta ki hangosan is Marci, szinte akarata ellenére.

– Megmondta a fehérnép már elején: amikor a falu akarja – kapcsolódott be Tor-dai Samu Jóska, a füttyös fogatos, ahogyan a szomszéd falvakban is ismerték.

– Igen, nyilván – toldotta meg a lelkész. – Minden a helyiektől és a helyi viszonyoktól függ.

Marci ezt szörnyen igazságtalannak gondolta, hogy így összegyűljenek és tervezgessenek, aztán mintha csak a véletlenre bíznák, hogy mi lesz tovább.

– Ezért kár volt az időt elpocsékolni, ha semmi látatja nem lesz a dolognak!

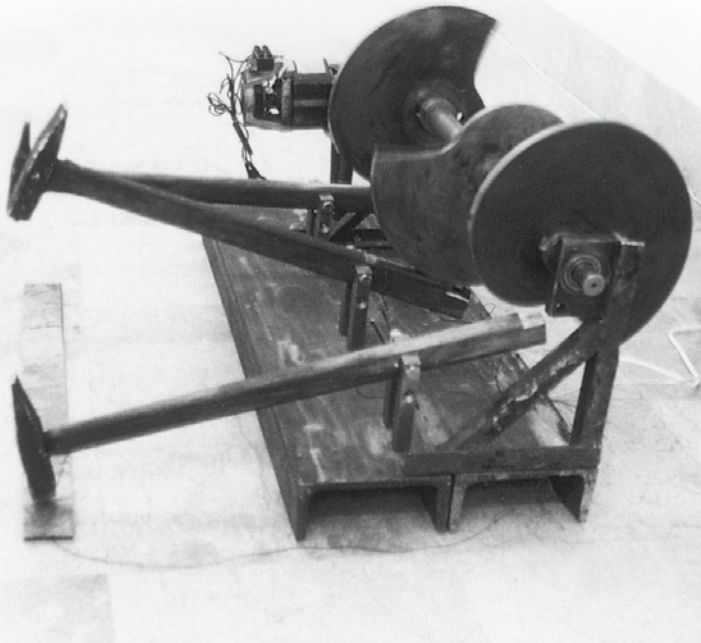
A lelkész minden szót jól megnyomott, amint feléje nézett:

– Előbb a fejekben kell elkezdődjen, hogy azután valami történjen is ebben a faluban! Éppen maga nem hisz benne, aki a stratégiát készítette? – tette hozzá tréfálkozva.

Marci és Kerekes Nagy Mózes egészen addig hallgatott, amíg a templom előtt el nem búcsúztak azoktól, akik nem utcabeliek. A neonégő alatt bevárták társaikat.

Éjjel arra ébredt Marci, hogy valami felkapja a levegőbe. Azt álmodta, hogy az osztályteremben, ami jóval nagyobbak tűnt az igazánál, ismét a háromlábú kis tábla mellett áll, amint éppen stratégiát készítenek a széles csípőjű Imolával, ami-

kor valami láthatatlan erő fölemeli, a következő pillanatban magasból látja a termet, Imola szőkés haját, mintha az iskolának teteje sem lenne a téli estén, erre ébredt fel. A lefüggönyözetlen ablakokon át vajmi kevés fény, a hó világa látszott be. Felkelt és megnézte a tüzet, óvatosan kotorta le a hamut, a feketedő széndarabokat sokáig fújta, amíg felgyúlt a tűz. Meggazította felesége hátán a paplant, aztán visszafeküdt, és mielőtt elaludt volna, félálomban mintha a szomszéd faluban lettek volna, a tornácos kultúrotthon egyetlen termében, Imola és Péter, a két idegen éppen meghajtották magukat, tapsolt a tömeg, ő pedig lassan, szégyenkezve kiosont a színpadról. Otthagyta a kis táblát, rajta, világosan emlékszik, az ő keze írásával a stratégia.

Kalapács